

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvcvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4. Vtrum aliquam moram ibi traxerit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](#)

QVAEST. LII.

ferno, nihil valet in proposito; quoniam confit paradium metaphorice sumi, cum dictum est. Hodie mecum eris in paradiſo. nam paradiſus proprie signifiat hortum, seu de litias: quorum neutrum potest ibi proprie intelligi, sed tantum metaphorice. Infernus autem proprie sumitur secundum conseruandæ scripturæ, iuxta illud Gen. 37. Descendam ad filium meum lugens in infernum: & ad Eph. 4. Descendit primum ad inferiores partes terræ glorias, ad inferos. Hac de tertio.

Illi. 13. Mor. e. a. a. med. potest. Quantum uero ad eiusdem terræ altitudinem, & loca illa inferni, quæ superiora sunt alii receptaculis inferni, hoc modo inferni profundissimi applicatione significantur.

T Super quæ quinque quagmara e cunctis articulatum seruum.

T Itulus sicut fons nat intelligi. op. 3. c. 236. In corpore una est conclusio habens multas partes, scilicet in illo triduo Christus fuit totus in sepulcro, in inferno & uulnere. Probatur: in morte Christi licet anima fuerit separata a corpore, neutrū tamen fuit separata a persona filii Dei: ergo Christus totus, &c. Probatur consequentia: quia infaçilium genus refertur ad perlonam neutrū autem ad naturam. Clara sunt omnia in litera.

Illi. 3. c. 7. cir. p. 10. SED CONTRA est, quod August. * dicit in lib. de symbolo: totus Filius apud Patrem, totus in cælo, torus in terra, totus in utero Virginis, totus in cruce, totus in inferno, totus in paradiſo, quo latronem introduxit.

RESPON. Dicendum, quod sicut patet ex his, quæ in prima * parte dicta sunt, masculinum genus referunt ad hypostasim vel personam, neutrū autem genus pertinet ad naturam. In morte autem Christi, licet anima fuerit separata a corpore, neutrū tamen fuit separatum a persona filii Dei, ut supra dictum est. * & ideo in illo triduo mortis Christi dicendum est, quod totus Christus fuit in sepulcro: quia tota persona fuit ibi per corpus sibi unitum, & similiter

ARTIC. III. ET IIII.

F totus fuit in inferno, quia tota persona Christi fuit ibi ratione animæ sibi unita: torus etiā Christus tunc erat ubique, ratione diuine naturæ.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod corpus quod tunc erat in sepulcro, non est pars personæ in creatore: sed naturæ assumptæ, & ideo per hoc quod corpus Christi non fuit in inferno, non excluditur, quin totus Christus fuerit: sed ostenditur, quod non fuit ibi totum, quod pertinet ad humanam naturam.

AD SECUNDVM Dicendum, quod ex anima & corpore unitis, constitutus totalitas humanae naturæ, non autem totalitas diuinae personæ: & ideo soluta unione animæ & corporis per mortem, remansit totus Christus, sed non remansit humana natura in sua totalitate.

G Ad TERTIVM Dicendum, quod persona Christi est tota in quolibet loco, sed non totaliter: quia nullo loco circumscribitur: sed nec omnia loca simul accepta, cuius immensitatem comprehendere possunt, quinimum ipse sua immensitate omnia comprehendit. Hoc autem locum habet in his, quæ corporaliter & circumscriptiæ sunt in loco, quod si totum sit alibi, nihil eius sit extra: sed hoc in Deo locum non habet. unde Aug. * dicit in sermone de symbolo, non per diuerla tempora uel loca dicimus ubique Christum esse totum, ut modo ibi totus sit, & alio tempore alibi totus, sed ut semper ubique sit totus.

ARTICVLVS III.

Vtrum Christus fuerit totus in inferno?

H

Vtrum Christus aliquam moram traxerit in inferno.

H

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod Christus non fuit totus in inferno. Corpus n. Christi est pars eius: sed corpus Christi non fuit in inferno, ergo totus Christus non fuit in inferno. ¶ Præt. Nihil cuius partes ab inuicem separatae sunt, potest dici rotum: sed corpus & anima, quæ sunt partes humanae naturæ, fuerunt ab inuicem separata post mortem, ut supra dictum est. * Descendit autem ad infernum mortuus existens, non ergo potuit esse totus in inferno.

¶ 2 Præt. Augustinus * dicit in sermone de resurrectione quod sine aliqua mora, ad imperium domini ac salvatoris, omnes ferre confracti sunt uectes: unde ex persona angelorum concomitantium Christum dicitur, Tollite portas principes uectras. Ad hoc autem Christus illuc descendit, ut uectes inferni confrangeret. ergo Christus in inferno nullam moram traxit.

¶ 3 Præt. Luc. 23. dicitur, quod dominus in cruce pendens dixit latroni, odie mecum eris in paradiſo. Ex quo patet, quod eodem die Christus fuit in paradiſo, non autem secundum corpus, quod positum fuit in sepulcro. ergo secundum animam quæ ad infernum descenderat: & ita uidetur, quod non traxerit moram in inferno.

Super quæ quinque quagmara secunda Articulum in quartum.

T Itulus clarus, in corpore unicæ conditio, & ipsius credendum est, scilicet in animam Christi fuit in inferno quadam corporis eius fuit in sepulcro. Probatur ex proportionali similitudine, quia utrumque effectus, scilicet defensum ad infernos & positione corporis in sepulcro, ut nostras in se possemus suscipere: ex hoc enim convenientiili in oratione tempore amittere sequitur, utramque simili terminetur penitentia.

¶ Adiuerte hic, quod penitentes Christi usque ad resurrectionem nemius eius duraverit, ut manifeste patet de pena separationis animæ a corpore: hac enim coitatis sustinuit fe Christum usque ad resurrectionem suam. Unde convenientissime Autor ex duratione penitentiarum, quam in corpore suscepit seipso, arguit æqualem durationem. Penitentia suscepit in anima ex ultilate loci inferni.

¶ Cum autem audis

opus Christi

A nisi in resurrectione
iota terminatas, in-
telligi de poenis in-
tricatis, hoc est ip-
sum Christum affi-
cientius, & non pe-
nis externis. Haec e-
mum non sunt in il-
luis resurrectione
terminatae: nam ut-
quid ad confirmationem
seculi, infamia poenam, in men-
tibus hominum, non
paucorum dignatur
suffferre, dum a ma-
gna orbis terrarum
parte habetur purus
homo: cum tamen
sibi debetur, ut in
eius nomine omnem
genus flectatur, cœle-
stium, terrestrium
& infernorum. Et si
cet ceteras poenas su-
cepti ipsoe propter
nostram salutem, ita
& hanc mira dipen-
satione suffineret, non
solum ut suauiter di-
spacaret regimem
& fatus hominum,
sunt ut suauissimo e-
xemplo abstraham
tam communem
appetitum futura
nostra memorie,
sunt immortalitatis
fatu. Nam ex eo
quod Christus in-
genusque ad con-
sumationem secu-
li, vult suffinere in-
famiam, & habe-
ri se adorare & exem-
plum dedit nobis
descendi, huiusmodi
immortalitatem famam, &
debetemus caput nostrum
in hoc securi & in ce-
teris imitari, si mem-
bra esse illius cupi-
mus.

*Super quæ, quin
que testimonia
articulos quæ
num.*

Tunc Itul, ut sonat.
In corpore
una est con-
clusio: Christus de-
scendens ad inferos,
sanctos patres inde-
liberavit. Probatur:
Per passionem Chri-
sti liberatum est ge-
nus humanum non
solum a peccato, sed
ab omni reatu utrius-
que poenæ scilicet
pro peccato actua li,
& pro peccato origi-
nali, ergo Christus de-
scendens ad inferos
liberavit sanctos pa-

Ad QVINTVM sic proceditur.
Videtur, quod Christus desce-
dens ad inferos, sanctos patres in
de non liberauerit. Dicit enim
Augustinus in epistola ad Eu-

Ad diuinum, † Illis iustis qui in sinu erat
Abrahe, cum Christus in inferno
descenderet, nondum quid con-
tulisset inuenit, a quibus eum te-
cundum beatificam praesentiam
suae diuinitatis, numquam video
recessisse. Multum autem eis con-
tulisset, si eos ab inferis liberaleret.
non ergo uidetur, quod Christus
sanctos patres ab inferis liberaue-
rit.

B¶ 2 Præt. Nullus in inferno deti-
netur, nisi propter peccatum; sed
sancti patres dum adhuc uiueret, per fidem Christi iustificati fuerant
a peccato, ergo non indigebant libe-
rari ab inferno Christo ad infe-
ros descendente.

C¶ 3 Præterea. Remota causa, remo-
tetur effectus: sed causa descen-
dendi ad inferos est peccatum,
quod fuit remotum per passionem
Christi, ut supra dictum est. * nō
ergo per delictum Christi ad
inferos, sancti patres sunt de in-
ferno educiti.

SED CONTRA est, quod Au-
gustinus dicit in sermone de re-
surrectione, quod Christus quā-
do ad inferos descendit, portam
inferni & uetes confregit, &
omnes iustos, qui originali peccato
astricti tenebantur, absolvit.

RESON. Dicendum, quod
vectes inferni dicuntur impedi-
menta, quibus sancti patres de in-
ferno exire prohibebantur, reatu
culpæ primi parentis: quos Chri-
stus, statim descendens ad inferos,
uirte sua passionis, &
mortis confregit. Et tamen vo-
luit in inferno aliquamdiu re-
manere propter rationem præ-
dictam.

DAD TERTIVM dicendum, quod
illud verbum domini, est intelli-
gendum non de paradiſo ter-
restri corporo, sed de paradiſo spi-
rituali: in quo esse dicuntur, qui
cumque diuina gloria perfruuntur.
Vnde Latro, loco quidem
cum Christo ad infernum desce-
dit, ut cum Christo esset: quia di-
ctum est ei. * Mecum eris in pa-
radiso: sed præmio in paradiſo
fuit: quia ibi diuinitate Chri-
sti fruebatur, sicut, & alii
sancti.

ARTICVLVS V.
Vtrum Christus descendens ad inferos,
sanctos patres inde li-
berauerit.

Ad QVINTVM sic proceditur.

Videtur, quod Christus desce-
dens ad inferos, sanctos patres in

de non liberauerit. Dicit enim
Augustinus in epistola ad Eu-

tres inde liberantur. est ep. 9. de
dinando. ad
Prima consequentia medium il-
probatur, ex parte ip. lus. 10. 2.
suis descendens, quia
Christus descendens Alias benefi
ad inferos operatus est.

et in uirtute sua pa-
nis, ex parte vero pa-
ne, quia poena origi-
nalis pœti erat mors
corporalis, & exclu-
sio a uita gloria, ut
patet ex his, que ha-
bentur Genesi secun-
do & tertio. Confe-
quentia autem secun-
da probatur, quia p
loc sancti patres re-
nebantur in inferno,
quod est ad uitam
glorie adicus non pa-
tebat propter pecca-
tum primi parentis.

Et confirmatur con-
clusio auctoritatibus
Zacharia & Apolo-
gli.

¶ Aduerte hic, quod
Auctor mystica uti-
tur expositione cir-
ca exclusionem ho-
minis a paradiſo, Infer. 2. de
dum electionem A. refure. qui
et 137. in
fo significare intellici-
git exclusionem ho-
minis a spirituali pa-
radiso coelestis pa-
trum.

¶ In responsione ad
Primum aduerte,
quod cum hoc, quod
sancti patres in lim-
bo immunes essent
a penitentia, stat do-
lor seu afflictio ex
sue dilata, quia hu-
iusmodi dolor spe-
ciat ad panam dam-
ni, contra quam di-
uiditur pena sententia. q. 49. ar. 3. &
q. 50. ar. 3.

¶ ita quod cum nega-
tur ab eis pena ten-
tus, intelligitur de pe-
na sententiæ diffinita
contra poenam dam-
ni, & p. le cōcomitan-
tia illam. Nec est mi-
rum, quicquid fan-
ctorum patrum in-
quietudinem habuisse admissem,
cum sanctorum ani-
ma in patria cœlesti,
non nihil inquietu-
dinis habeant, quia a
subspirant ad corpo-
rum resurrectiōne:
ita ut dictum sit illis.
Suffinet adhuc mo-
dicum tempus, do-
nec adimpleatur nu-
merus fratrum uestro-
rum Apocal. 6. utro-
rumque liquide
inquietudo, imperfe-
ctionis cuiusdam in
eis existens testis
est.

¶ Super

P. 2. q. 3. ar. 3.

Tertia S. Thomæ.

Y 2